

ZROZUMIEĆ  
POLITYKĘ  
UNII EUROPEJSKIEJ

Tworzenie  
europejskiej  
przestrzeni  
sprawiedliwości



Komisja  
Europejska

# Sprawiedliwość, prawa podstawowe i równość

Sprawiedliwość dla obywateli  
i sprawiedliwość na rzecz wzrostu:  
dzięki prawdziwie europejskiej  
przestrzeni sprawiedliwości życie  
obywateli stanie się lepsze,  
a przedsiębiorstwa zyskają możliwość  
pełnego korzystania z jednolitego  
rynku.



# ZROZUMIEĆ POLITYKĘ UNII EUROPEJSKIEJ

*Ta publikacja jest częścią serii wydawniczej poświęconej działaniom, jakie podejmuje Unia w różnych obszarach, powodom ich podejmowania i osiąganym wynikom.*

*Publikacje z tej serii można znaleźć na stronie:*

[http://europa.eu/pol/index\\_en.htm](http://europa.eu/pol/index_en.htm)

<http://europa.eu/!ud99qu>

Jak działa Unia Europejska  
Europa w 12 lekcjach  
„Europa 2020”: europejska strategia na rzecz wzrostu  
Założyciele Unii Europejskiej

Agenda cyfrowa  
Badania i innowacje  
Bankowość i finanse  
Bezpieczeństwo żywności  
Budżet  
Cła  
Działania w dziedzinie klimatu  
Energia  
Gospodarka morską i rybołówstwo  
Granice i bezpieczeństwo  
Handel  
Konkurencyjność  
Konsumenci  
Kształcenie, szkolenie, młodzież i sport  
Kultura i sektor audiowizualny  
Migracja i azyl  
Opodatkowanie  
Polityka regionalna  
Pomoc humanitarna i ochrona ludności  
Przedsiębiorstwa  
Rolnictwo  
Rozszerzenie  
Rynek wewnętrzny  
**Sprawiedliwość, prawa podstawowe i równość ✘**  
Sprawy zagraniczne i polityka bezpieczeństwa  
Środowisko  
Transport  
Unia gospodarcza i walutowa oraz euro  
Współpraca międzynarodowa i rozwój  
Zatrudnienie i sprawy społeczne  
Zdrowie publiczne  
Zwalczanie nadużyć finansowych

## SPIS TREŚCI

Dlaczego potrzebujemy skutecznej polityki w obszarze wymiaru sprawiedliwości .....	3
Kontekst: narzędzia i cele .....	5
Czym zajmuje się UE: poprawa codziennego życia obywateli i funkcjonowania przedsiębiorstw ..	9
Perspektywy: wzmacnianie roli obywateli i wspieranie wzrostu ...	14
Więcej informacji .....	16

### Zrozumieć politykę Unii Europejskiej: Sprawiedliwość, prawa podstawowe i równość

Komisja Europejska  
Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej  
Dział Informacji dla Obywateli  
1049 Bruksela  
BELGIA

Tekst zaktualizowano w listopadzie 2014 r.

Zdjęcie na okładce i na str. 2:  
© iStockphoto.com/J.L.Bulcao

16 str. — 21 × 29,7 cm  
ISBN 978-92-79-42596-7  
doi:10.2775/88740

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2015

© Unia Europejska, 2015  
Zezwala się na powielanie niniejszej publikacji.  
Wykorzystywanie lub powielanie pojedynczych zdjęć wymaga bezpośredniej zgody osób uprawnionych z tytułu praw autorskich.

# Dlaczego potrzebujemy skutecznej polityki w obszarze wymiaru sprawiedliwości

W Europie bez granic coraz więcej osób mieszka, pracuje, uczy się i prowadzi działalność gospodarczą w innym kraju Unii Europejskiej niż ich kraj ojczysty. Dzięki temu, że UE tworzy prawdziwą europejską przestrzeń sprawiedliwości, jej obywatelom łatwiej jest egzekwować swoje prawa. Unia dąży do zwiększenia wzajemnego zaufania między sądami i administracjami 28 państw UE, tak aby wzajemnie uznawały swoje orzeczenia sądowe. Podstawą wspólnego obszaru sprawiedliwości jest harmonizacja przepisów dotyczących sądownictwa i minimalnych standardów w całej UE, a także dostęp do wymiaru sprawiedliwości na równych warunkach we wszystkich państwach. Ponadto UE podejmuje działania mające na celu umożliwienie osobom prywatnym i firmom pełne korzystanie z zalet jej jednolitego rynku.

## Opracowanie rozwiązań praktycznych

Polityka UE w obszarze wymiaru sprawiedliwości ma na celu ułatwienie obywatelom i przedsiębiorstwom korzystanie z ich praw i wypracowanie praktycznych rozwiązań problemów o zasięgu transgranicznym. Mimo tego rodzaju działań Europejczycy, którzy mieszkają, podróżują, uczą się lub pracują w innym kraju UE, nadal napotykać różnorakie przeszkody. Przedsiębiorstwom z kolei zdarza się doświadczać trudności związanych z różnicami w prawie umów, przepisach podatkowych lub przepisach dotyczących ochrony konsumentów, wymogach administracyjnych bądź przepisach o ochronie danych.

UE oferuje praktyczne rozwiązania takich problemów o zasięgu transgranicznym i w ten sposób umożliwia wykorzystanie pełnego potencjału jednolitego rynku. Dzięki temu obywatele mają pewność, że ich prawa podlegają ochronie w całej UE, niezależnie od państwa, w którym się znajdują. Jednocześnie dzięki ograniczeniu biurokracji i zapewnieniu pewności prawa, której przedsiębiorstwa potrzebują, aby móc w pełni korzystać z możliwości oferowanych przez jednolity rynek, zaczynają one polegać na prawie UE i mieć do niego zaufanie.

*Obywatele muszą mieć możliwość korzystania ze swoich praw, także gdy przebywają w kraju UE innym niż ich własny.*



## Aktualne cele

Podstawowym celem UE w tym zakresie jest stworzenie prawdziwie europejskiej przestrzeni sprawiedliwości opartej na wzajemnym uznawaniu i wzajemnym zaufaniu. Obywatele, konsumenci i przedsiębiorstwa muszą mieć możliwość powoływania się na swoje prawa i korzystania z nich w kraju i za granicą. Wymaga to pełnego poszanowania praworządności, praw podstawowych i niezależności sądownictwa.

UE chce zapewnić „sprawiedliwość dla obywateli i sprawiedliwość na rzecz wzrostu”. Poniżej przedstawiono obszary, w których społeczeństwo i przedsiębiorstwa mogą oczekiwać najwięcej od decydentów politycznych w Europie.

### Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych:

Oczywiste jest, że w Europie bez granic w pewnych okolicznościach obywatel jednego kraju UE może stanąć przed sądem w innym kraju UE. Aby zapewnić pomoc osobom w takiej sytuacji, UE promuje lepszy dostęp do wymiaru sprawiedliwości, wzajemne uznawanie decyzji sądowych i większe ujednoczenie w obszarze prawa procesowego. Wspólne europejskie przepisy prawa procesowego mają na celu pomóc rodzinom, których członkowie pochodzą z różnych państw, w rozwiązywaniu trudnych problemów związanych ze zdarzeniami takimi jak rozwód, spory o prawo do opieki nad dziećmi lub skutki śmierci członka rodziny.

Od 1992 r. jednolity rynek umożliwia osobom prywatnym swobodne przemieszczanie się po UE, a przedsiębiorstwom swobodny handel w obrębie UE. Proces wprowadzania w życie jednolitego rynku nie został jeszcze zakończony, co widać po tym, że przedsiębiorstwa i konsumenci doświadczają na przykład trudności związanych z prawem umów czy różnicami w przepisach podatkowych, przepisach dotyczących ochrony konsumentów i wymogach administracyjnych. Ponadto nadal istnieje potrzeba lepszego egzekwowania licznych przepisów przyjętych w ciągu ostatnich 20 lat w celu ochrony interesów gospodarczych konsumentów. Przepisy te muszą także zostać dostosowane do zmieniających się modeli biznesowych i wzorców konsumpcji. Więcej informacji na temat polityki konsumenckiej UE znajduje się w broszurze z tej serii pt. „Konsumenci”.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych: Sprawy karne często mają wymiar europejski. W przypadkach, w których podejrzewa się na przykład, że organizacja przestępcza działa w kilku krajach UE lub że podejrzany przestępca ukrywa się w innym kraju UE, niezbędna jest współpraca sądowa. Współpraca taka oznacza pogłębienie dialogu organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w krajach UE i usprawnienie współdziałania między nimi. W tym celu UE tworzy europejską przestrzeń sprawiedliwości w sprawach karnych, w której krajowe organy egzekwujące prawo i sądy mogą mieć do siebie pełne zaufanie i wzajemnie na sobie polegać. Zwiększy to zaufanie obywateli względem rzetelności

postępowania karnego, zwłaszcza w odniesieniu do ochrony ich praw przed sądem w innym kraju lub gdy padną ofiarą przestępstwa za granicą.

**Prawa podstawowe:** Karta praw podstawowych Unii Europejskiej stała się prawnie wiążąca wraz z wejściem w życie w 2009 r. Traktatu z Lizbony. Działania Unii muszą być nieskazitelne z punktu widzenia praw podstawowych. Unia powinna także zapewniać przestrzeganie praw przewidzianych w Karcie. Przepisy Karty muszą być traktowane jako drogowskaz zarówno podczas opracowywania polityki Unii, jak i podczas jej wdrażania przez państwa UE.

**Obywatelstwo UE:** Obywatelstwo UE jest automatycznie przyznawane wszystkim obywatelom wszystkich krajów UE i daje każdemu obywatelowi Unii dodatkowe prawa, które mają konkretny i pozytywny wpływ na jego codzienne życie. UE monitoruje wykonywanie i stosowanie przez państwa członkowskie przewidzianych w Traktacie praw wynikających z obywatelstwa UE, aby zapewnić możliwość faktycznego wykonywania tych praw przez obywateli UE.

**Równość:** Do fundamentalnych wartości UE należą równouprawnienie kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacja. UE, w imieniu obywateli, podejmuje działania mające na celu zapobieganie dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną za pomocą przepisów, dofinansowania i strategii politycznych dotyczących zagadnień takich jak zatrudnienie osób niepełnosprawnych i dostęp takich osób do towarów i usług na równych warunkach. UE dąży do zwiększenia równouprawnienia płci w całej UE poprzez zmniejszenie różnicy w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn oraz zwiększenie liczby kobiet na odpowiedzialnych stanowiskach, w szczególności w polityce i biznesie, a także poprzez zapobieganie przemocy ze względu na płeć i zwiększenie ochrony i wsparcia dla ofiar.

## Połączenie sił – powiązania z innymi obszarami polityki

Polityka w obszarze wymiaru sprawiedliwości jest zorganizowana wokół wzajemnie powiązanych celów, którymi są „sprawiedliwość dla obywateli” i „sprawiedliwość na rzecz wzrostu”. Cele te przyczyniają się do realizacji strategii

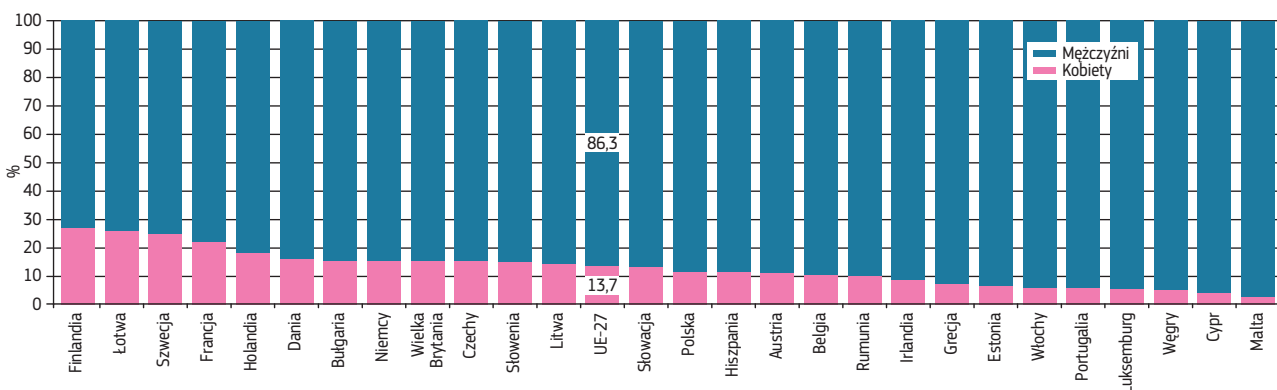
„Europa 2020” – programu UE na rzecz wzrostu gospodarczego na najbliższe dziesięć lat.

UE prowadzi działania w kilku obszarach polityki, aby zapewnić obywatelom UE możliwość pełnego korzystania z ich praw w życiu codziennym. Sprawozdanie na temat obywatelstwa UE, opublikowane w 2013 r., bazuje na osiągnięciach przedstawionych w pierwszym takim sprawozdaniu, przyjętym w 2010 r., i przedstawia 12 najważniejszych działań, które Komisja Europejska podejmuje, aby poprawić życie obywateli UE, przede wszystkim obywateli przekraczających granice państw członkowskich. W specjalnym arkuszu postępów przedstawiono postępy osiągnięte dzięki realizacji działań określonych w sprawozdaniu na temat obywatelstwa z 2010 r.

Pomimo dotychczasowych osiągnięć wprowadzanie w życie jednolitego rynku jeszcze nie dobiegło końca. Polityka w obszarze wymiaru sprawiedliwości na rzecz wzrostu ma na celu określenie jasnych przepisów dotyczących ochrony konsumentów i przepisów handlowych oraz zapewnienie efektywnego rozstrzygnięcia sporów zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. Ułatwia ona handel transgraniczny oraz umożliwia przedsiębiorstwom i konsumentom pełniejsze wykorzystanie możliwości oferowanych przez rynek wewnętrzny, a tym samym pomaga zwiększyć potencjał jednolitego rynku.

Niezależnie od tego, czy obywatele pracują we własnym kraju, czy w innym kraju UE, przysługują im pewne minimalne prawa związane z niedyskryminacją, bezpieczeństwem i higieną pracy, równością szans dla kobiet i mężczyzn oraz równym traktowaniem w miejscu pracy. Są oni również uprawnieni do korzystania z wysokiego poziomu ochrony konsumentów. W swoim **Europejskim programie na rzecz konsumentów** Komisja Europejska opublikowała informacje dotyczące ogólnej strategii na rzecz konsumentów, która ma zostać wdrożona we wszystkich obszarach polityki UE.

### ODSETEK KOBIECI I MĘŻCZYŹN W ZARZĄDACH NAJWIĘKSZYCH SPÓŁEK GIEŁDOWYCH W 2012 R.



Źródło: Komisja Europejska.

## Kontekst: narzędzia i cele

### Ramy prawne

Traktat z Lizbony wszedł w życie w grudniu 2009 r. Wzmacnia on demokrację w UE i zwiększa jej zdolność do bieżącego wspierania interesów obywateli. Dzięki przyznaniu obywatelom centralnego miejsca we wszystkich obszarach działalności UE Traktat z Lizbony skutecznie zrewolucjonizował sposób kształtowania polityki UE w zakresie wymiaru sprawiedliwości, praw podstawowych i obywatelstwa.

Od wejścia w życie Traktatu z Lizbony UE posiada uprawnienia w obszarze prawa karnego.

Ponadto na podstawie Traktatu z Lizbony wiążąca stała się **Karta praw podstawowych Unii Europejskiej**. Instytucje UE muszą przestrzegać praw zapisanych w Karcie. Karta obowiązuje również państwa UE, gdy wykonują one prawo UE.

Od początku 2011 r. Unia Europejska jest również stroną Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, która w związku z tym stała się częścią porządku prawnego UE. Oznacza to, że Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych jest wiążąca dla Unii Europejskiej i stanowi część prawa UE.

### Sprawiedliwość dla obywateli

Każdy obywatel państwa członkowskiego UE jest również obywatelem UE. Obywatelstwo UE nie zastępuje obywatelstwa krajowego. Przyznaje natomiast wszystkim obywatelom UE dodatkowe, określone w unijnych traktatach prawa mające zasadnicze znaczenie dla codziennego życia. Prawami tymi są:

- możliwość swobodnego przemieszczania się w obrębie UE i zamieszkania w dowolnym miejscu w UE;
- prawo do niedyskryminującego traktowania ze względu na przynależność państwową;
- prawo do głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych i wyborach do Parlamentu Europejskiego w miejscu zamieszkania, niezależnie od przynależności państwowej;
- prawo do uzyskania pomocy ze strony ambasady lub konsulatu innego kraju UE poza UE na takich samych warunkach, jak obywatele tego kraju;
- prawo do składania petycji do Parlamentu Europejskiego i wnoszenia skarg do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich;
- prawo do zgłaszania lub podpisywania, wraz z innymi obywatelami UE, inicjatyw obywatelskich dotyczących nowych przepisów UE.

UE wdrożyła przepisy gwarantujące te prawa i usiłuje zapewnić obywatelom możliwość swobodnego korzystania z nich bez żadnych przeszkód.

Coraz większa powszechność swobodnego przepływu osób, towarów i usług nieuchronnie skutkuje wzrostem liczby sporów transgranicznych. UE wprowadziła szereg procedur mających na celu pomoc obywatelom w transgranicznych postępowaniach sądowych. Na przykład orzeczenia w sprawach cywilnych wydane przez sądy jednego państwa członkowskiego są uznawane i wykonywane we wszystkich pozostałych państwach członkowskich. UE dąży do zapewnienia obywatelom możliwości występowania do sądów i organów w każdym kraju UE z taką samą łatwością, jak w ich własnym kraju. W ciągu ostatnich lat UE przyjęła pewne instrumenty prawne w celu zapewnienia obywatelom UE gwarancji prawnej w transgranicznych sporach sądowych dotyczących spraw rodzinnych, a w sprawie innych istotnych narzędzi prowadzone są negocjacje.

Podczas podróży zagranicznych każdy może być narażony na to, że padnie ofiarą przestępstwa albo będzie oskarżony lub podejrzany o popełnienie przestępstwa. UE pracuje nad szeregiem „praw do rzetelnego procesu sądowego”, które mają być stosowane w całej UE i mają służyć określeniu wspólnych minimalnych standardów UE w sprawach karnych. Obowiązujące w całej UE prawa oskarżonych do informacji oraz do tłumaczenia pisemnego i ustnego podczas postępowania karnego, a także do dostępu do adwokata i do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności zostały już ujęte w przepisach. Wszystkie te dyrektywy gwarantują sprawiedliwy proces już od pierwszego etapu przesłuchania policyjnego i przez cały proces karny. Obecnie omawiany jest nowy pakiet wniosków legislacyjnych wzmacniających gwarancje proceduralne dla obywateli w procesie karnym. Pakiet ten porusza kwestie zasady domniemania niewinności oraz prawa do obecności na rozprawie, specjalnych gwarancji dla podejrzanych i oskarżonych dzieci oraz zapewnienia pomocy prawnej. Ponadto UE poszerza prawa obywateli i określa minimalne normy w zakresie wspierania i ochrony ofiar przestępstw lub przemocy. Prawa ofiar są prawami podstawowymi, łącznie z poszanowaniem godności człowieka, życia prywatnego i rodzinnego oraz własności.



## Prawa i wolności

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej określa sześć podstawowych praw i wolności chronionych przez UE. Są nimi:

- godność,
- wolność,
- równość,
- solidarność,
- prawa obywatelskie,
- sprawiedliwość.

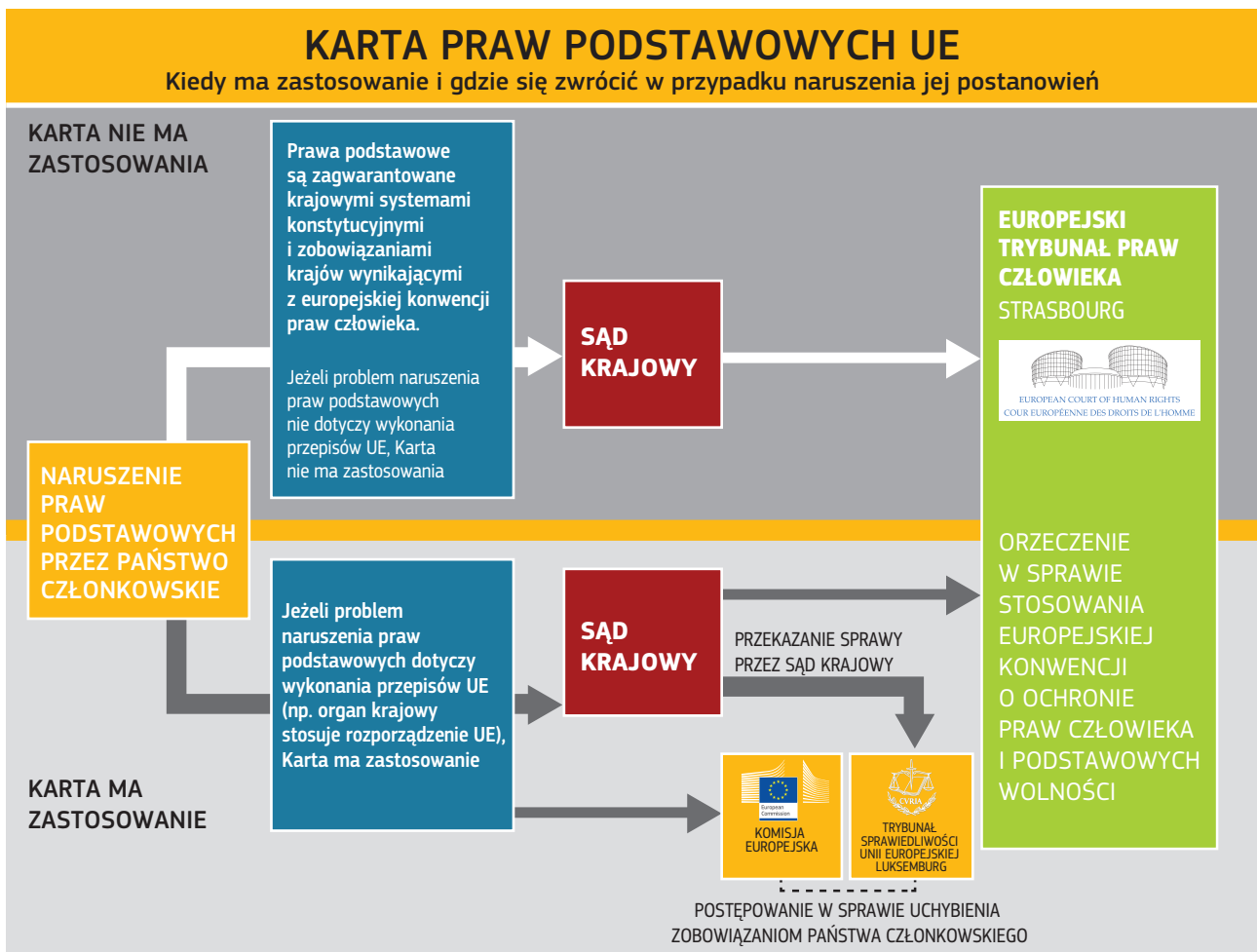
Karta, proklamowana w 2000 r., stała się prawnie wiążąca w UE wraz z wejściem w życie Traktatu z Lizbony w grudniu 2009 r.

Przy wykonywaniu prawa UE instytucje UE i organy krajowe, w tym sądy, muszą przestrzegać przepisów Karty. Przykładowo Karta ma zastosowanie, gdy kraje UE przyjmują lub stosują krajowy akt prawny wdrażający dyrektywę UE lub gdy ich organy bezpośrednio stosują rozporządzenie UE. Karta nie rozszerza kompetencji UE o sprawy nieuwzględnione w traktatach.

W przypadkach, w których Karta nie ma zastosowania, ochronę praw podstawowych gwarantują konstytucje lub tradycje konstytucyjne krajów UE oraz inne ratyfikowane przez nie konwencje międzynarodowe.

Do kogo należy się zwrócić, jeżeli sądzimy, że naruszono nasze prawa podstawowe? Informacje na ten temat dostępne są w europejskim portalu „e-Sprawiedliwość”:

<http://e-justice.europa.eu/>



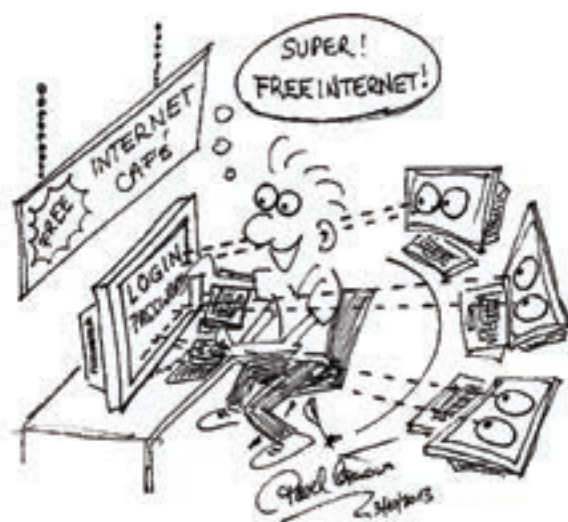
Kolejne prawa określone w Karcie to równość i niedyskryminacja. Przez wiele lat działania UE w dziedzinie niedyskryminacji koncentrowały się na zapobieganiu dyskryminacji ze względu na narodowość i płeć. Następnie państwa członkowskie jednomyślnie zgodziły się na przyznanie UE nowych kompetencji w zakresie zwalczania dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną w sprawach dotyczących zatrudnienia. Obecnie istnieją dodatkowe przepisy UE, które zapewniają równe traktowanie kobiet i mężczyzn i zapobiegają dyskryminacji w sprawach dotyczących zabezpieczenia społecznego oraz dostępu do towarów i usług.

W UE każdy ma prawo do ochrony danych osobowych. Ustanowiono wspólne przepisy zapewniające każdemu wysoki standard ochrony w całej UE. Na początku 2012 r. zaproponowano reformy tych przepisów z myślą o zwiększeniu praw obywateli i sprostaniu wyzwaniom, które niosą ze sobą globalizacja i nowe technologie.

## Sprawiedliwość na rzecz wzrostu

Obecnie przedsiębiorstwa w UE muszą się mierzyć z wieloma różnorodnymi, a często nawet sprzecznymi wymogami w zakresie ochrony danych, co wynika z różnic w obowiązujących przepisach krajowych. Oprócz ochrony prywatności obywateli wspomniane powyżej reformy przepisów dotyczących ochrony danych mają na celu wyeliminowanie złożonych obciążeń administracyjnych, a także wielu innych kosztów związanych z różnymi wymogami w zakresie ochrony danych istniejącymi obecnie w UE. Ponieważ przepisy dotyczące ochrony danych osobowych są w UE zharmonizowane, konsumenci mogą czuć się pewniej przy zakupie towarów i usług przez internet. Jest to istotny krok zapewniający pełen wkład handlu elektronicznego w tak potrzebny wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy.

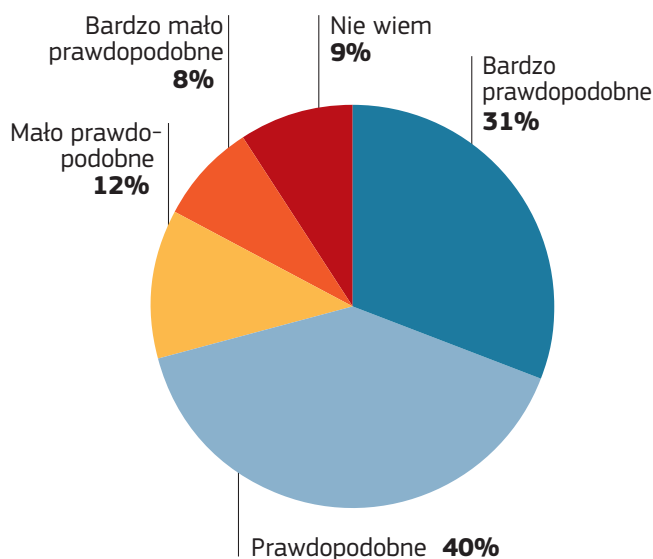
Z tego względu Komisja Europejska aktualizuje przepisy UE dotyczące ochrony konsumentów i dostosowuje je do obecnych praktyk internetowych; ostatnio poprzez wprowadzenie dyrektywy w sprawie praw konsumentów, która weszła w życie 13 czerwca 2014 r., 500 mln konsumentów w Europie ma znaczący wkład w ożywienie gospodarcze UE. Z tego względu obecne prawodawstwo ustanawia wysokie standardy ochrony konsumentów w UE, obejmując między innymi nieuczciwe praktyki handlowe, takie jak wprowadzająca w błąd reklama, prawo umów konsumenckich, np. nieuczciwe warunki umowne, gwarancje na produkty i obowiązki informacyjne. (Więcej informacji na temat praw konsumentów znajduje się w broszurze z niniejszej serii pt. „Konsument”).



*Komisja Europejska zaproponowała pakiet reform dotyczący ochrony danych, aby pobudzić europejską gospodarkę cyfrową i zwiększyć ochronę danych osobowych w internecie: „Przejmij kontrolę nad swoimi danymi osobowymi!”*

UE podejmuje działania na rzecz lepszego dostarczania dostępnych towarów i usług na rynku europejskim. Dotyczy to towarów i usług codziennego użytku o funkcjach ułatwiających dostęp nie tylko osobom niepełnosprawnym, lecz również osobom starszym i wielu innym. Sprawniejsze funkcjonowanie wewnętrznego rynku takich towarów i usług przyczyni się do wzrostu gospodarczego i ułatwi przedsiębiorstwom prowadzenie działalności w UE.

Nadal istnieją przeszkody w handlu transgranicznym. Przedsiębiorcy, którzy chcą sprzedawać swoje produkty w innych krajach UE, muszą spełnić wymogi zawarte w licznych krajowych przepisach dotyczących zawierania umów. Jest to kosztowne i zniechęca wielu z nich do kontaktów z klientami z zagranicy. Aby rozwiązać ten problem, a także aby zakończyć wprowadzanie w życie jednolitego rynku, pobudzić wzrost gospodarczy i umożliwić tworzenie nowych miejsc pracy, w 2011 r. Komisja Europejska zaproponowała wdrożenie wspólnego europejskiego prawa sprzedaży. Z jednej strony ma to ułatwić handel poprzez zapewnienie jednolitego zbioru przepisów dotyczących transgranicznych umów sprzedaży w obrębie całej UE. Jeżeli przedsiębiorcy oferowaliby swoje produkty na podstawie wspólnych europejskich przepisów dotyczących sprzedaży, konsumenci mieliby możliwość wyboru przyjaznej dla użytkownika umowy europejskiej zapewniającej wysoki poziom ochrony. Z drugiej strony propozycja Komisji promuje także jednolity rynek cyfrowy, gdyż przewiduje jeden zbiór przepisów dotyczących dostarczania treści cyfrowych.

**ZAINTERESOWANIE WSPÓLNYMI EUROPEJSKIMI PRZEPISAMI DOTYCZĄCYMI SPRZEDAŻY <sup>(1)</sup>**


<sup>(1)</sup> Ostatnie badanie pokazujące wyraźne zainteresowanie przedsiębiorstw. Wykres pokazuje odpowiedzi przedsiębiorstw na pytanie, czy będą stosować europejskie prawo umów konsumentkich w sytuacji transgranicznej sprzedaży konsumentom w UE.

Efektywne systemy wymiaru sprawiedliwości oraz stabilne otoczenie regulacyjne mogą w znaczący sposób przyczynić się do pobudzenia wzrostu gospodarczego w Europie. Dzięki unijnym przepisom orzeczenia w sprawach handlowych są automatycznie uznawane we wszystkich państwach członkowskich. Rozwiązania mogą być proste i tanie, a mimo to jednocześnie zwiększać bardzo potrzebną efektywność europejskich systemów wymiaru sprawiedliwości i pobudzać wzrost gospodarczy. UE wspiera wykorzystanie mediacji i innych alternatywnych mechanizmów rozwiązywania sporów jako szybszych i tańszych alternatyw dla występowania na drogę sądową. Mediacja i alternatywne metody rozwiązywania sporów dają obywatelom i przedsiębiorstwom możliwość rozstrzygnięcia spornych kwestii na drodze pozasądowej. Pozwala im to zaoszczędzić zarówno czas, jak i pieniądze. W ten sposób można rozwiązywać spory między przedsiębiorstwami, pracodawcami i pracownikami, właścicielami nieruchomości i najemcami, albo rodzinami, co umożliwi im utrzymanie, a nawet konstruktywne umocnienie relacji, czego nie zawsze można dokonać za pomocą postępowania sądowego. Ponadto porozumienie osiągnięte w drodze mediacji jest wiążące i może zostać wyegzekwowane.

**Finansowanie polityki w obszarze wymiaru sprawiedliwości**

UE finansuje dwa programy: program „Sprawiedliwość” oraz program „Prawa, równość i obywatelstwo”, które będą wdrażane w latach 2014–2020 i których budżet wyniesie 817 mln euro. Obydwa programy są prostsze i bardziej efektywne pod względem zarządzania niż poprzednie programy. Skonsolidują one sześć obecnie istniejących programów finansowania w obszarze wymiaru sprawiedliwości i praw. Program „Sprawiedliwość” ma na celu zapewnienie skutecznego stosowania przepisów UE w sprawach cywilnych i karnych. Pomoże on zapewnić obywatelom i przedsiębiorstwom właściwy dostęp do wymiaru sprawiedliwości w transgranicznych sprawach sądowych w Europie oraz wspierać działania UE ukierunkowane na przeciwdziałanie handlowi narkotykami i przestępczości. Program „Prawa, równość i obywatelstwo” pomoże zapewnić skuteczne korzystanie z praw i wolności przez obywateli dzięki zwiększeniu ich wiedzy na te tematy i większej spójności ich stosowania w UE. Będzie on promował prawa dziecka, prawa osób niepełnosprawnych i prawa obywatelskie, ochronę danych osobowych, równouprawnienie płci oraz zasadę niedyskryminacji. Będzie też zwalczał rasizm, ksenofobię, homofobię i przemoc wobec kobiet i dzieci.



# Czym zajmuje się UE: poprawa codziennego życia obywateli i funkcjonowania przedsiębiorstw

## Osiągnięcia z biegiem czasu

Polityka w zakresie wymiaru sprawiedliwości, praw podstawowych i obywatelstwa opiera się na wartościach i zasadach cenionych przez Europejczyków najbardziej, jak demokracja, wolność, tolerancja i praworządność.

W ciągu ostatnich 50 lat UE poczyniła zdecydowane kroki w kierunku utworzenia europejskiej przestrzeni sprawiedliwości. W 1968 r. uzgodniono pierwszą konwencję o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i karnych. W latach 70. XX w. Trybunał Sprawiedliwości ustalił, że równość jest prawem podstawowym. Po wejściu w życie Traktatu z Lizbony Karta praw podstawowych Unii Europejskiej stała się prawnie wiążąca w UE, a prawa podstawowe stały się ogólnymi zasadami prawa UE. Od 1992 r. jednolity rynek umożliwił obywatelom i przedsiębiorstwom swobodny handel transgraniczny w obrębie UE. W tym samym okresie opracowano wiele przepisów mających na celu ochronę interesów gospodarczych konsumentów i zapewnienie im obecnego wysokiego poziomu ochrony. W 1993 r. oficjalnie ustanowiono obywatelstwo europejskie i od tego czasu każdy Europejczyk posiada dodatkowe prawa: prawo do zamieszkania, przemieszczania się, nauki, pracy, przejścia na emeryturę, dokonywania zakupów, zawarcia związku małżeńskiego, korzystania z opieki zdrowotnej i udziału w życiu demokratycznym w dowolnym miejscu w UE.

## Obywatele

Poniższe przykłady osiągnięć w obszarze wymiaru sprawiedliwości dla obywateli pokazują, w jaki sposób realizowana polityka wywarła wpływ na poprawę codziennego życia obywateli.

Ponieważ obywatele przemieszczają się w UE swobodnie, ważne jest, aby posiadali oni nieograniczony dostęp do systemu sądowego w kraju, w którym przebywają. W celu zapewnienia uznawania i egzekwowania we wszystkich krajach orzeczeń sądowych wydanych w jednym kraju wzmocniono współpracę między krajowymi organami sądowymi. Jest to szczególnie ważne w obszarze prawa rodzinnego. Biorąc pod uwagę, że coraz więcej osób mieszka w innym kraju UE niż ich kraj ojczysty, zawieranych jest więcej mieszanych małżeństw. Kiedy takie małżeństwo z dziećmi decyduje się na rozwód, unijne przepisy dotyczące rozwodów, prawa do opieki nad dziećmi i alimentów zachęcają do polubownych rozwiązań i gwarantują pewność prawa w zakresie jurysdykcji i przepisów stosowanych w przypadku rozstrzygnięcia sporów w sądzie.

Eva z Węgier i Rolf z Niemiec mieszkają we Włoszech. Mają jedną córkę, Annę. Po kilku latach Eva zażądała rozwodu. Dzięki unijnym przepisom Eva mogła złożyć wniosek o rozwód

we Włoszech. Ponieważ Eva i Rolf pozostają w dobrych stosunkach, podpisali porozumienie, w którym wybrali prawo Niemiec jako prawo obowiązujące podczas ich rozvodu, które zastosował sąd we Włoszech. Ponieważ córka Evy i Rolfa, Anna, także mieszka we Włoszech, włoski sąd mógł również zadecydować o prawie opieki nad nią i prawie rodziców do odwiedzin. Na wniosek Evy włoski sąd określił także wysokość alimentów na Annę.

W odniesieniu do testamentów i dziedziczenia, od 2015 r. prawo UE będzie zapewniać, aby wybory obywateli, którzy przed śmiercią zadysponowali swoim majątkiem, były uznawane we wszystkich państwach członkowskich UE. Przepisy UE jasno określają, które organy są właściwe w sprawach dziedziczenia, i gwarantują, że wszelkie decyzje tych organów są uznawane i egzekwowane w całej UE. Ponadto spadkobiercy i zarządcy spadku będą mogli udowodnić swój status i swoje prawa w całej UE na podstawie europejskiego poświadczenia spadkowego. Te ramy prawne zapewnią długo oczekiwaną pewność prawa w 450 tys. przypadków dziedziczenia o wymiarze międzynarodowym rocznie w UE i ułatwią zarządzanie spadkami o wartości ponad 120 mld euro.

W obszarze prawa karnego obywatele będą mogli liczyć na prawo do rzetelnego procesu sądowego w razie oskarżenia lub podejrzenia o przestępstwo kryminalne.

Erkki z Finlandii wyjechał na wakacje do Włoch i został aresztowany. Ma prawo do tłumacza i uzyskania porady prawnej w języku fińskim przez cały czas trwania procesu we Włoszech. Erkki otrzyma również „pouczenie o prawach” w swoim ojczystym języku, w którym wymienione będą jego podstawowe prawa podczas procesu.

Dla Europy nadrzędnym celem jest ochrona praw ofiar w całej UE. Dzięki Traktatowi z Lizbony UE może obecnie wdrożyć skuteczne prawo unijne. W ramach pierwszego kroku wprowadziła ona przepisy, wiążące wobec wszystkich krajów

*UE działa na rzecz poprawy współpracy między organami sądowymi w krajach UE.*



UE, ustanawiające minimalne standardy w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw. Zapewni to ofiarom uwagę i szacunek, na które zasługują, oraz taki sam poziom ochrony, takie samo wsparcie i taki sam dostęp do wymiaru sprawiedliwości w całej UE, niezależnie od państwa ich pochodzenia lub zamieszkania w UE.

Anna została napadnięta i pobita na ulicy. Sprawcę ujęto, a ona zdobyła się na odwagę, aby zeznawać w sądzie. Dzięki przepisom UE Anna może być pewna, że ona i sprawca będą od siebie oddzieleni podczas postępowania oraz że nie będzie musiała mieć z nim bezpośredniego kontaktu.

Od ponad 50 lat UE podejmuje działania mające na celu ochronę zasady równości wynagrodzeń za taką samą pracę lub pracę o równej wartości. W 1957 r. traktat rzymski zapewnił podstawę do przyjęcia kilku istotnych europejskich aktów prawnych dotyczących równości wynagrodzeń.

W latach 70. XX w. Gabrielle Defrenne pracowała jako stewardessa w liniach lotniczych Sabena. Linie lotnicze wypłacały jej niższe wynagrodzenie niż jej kolegom płci męskiej, którzy wykonywali taką samą pracę. Pani Defrenne skutecznie powołała się przed Trybunałem Sprawiedliwości na swoje prawo do równego traktowania na podstawie równouprawnienia płci. Jest to prawdopodobnie najbardziej znany przykład prawa UE podlegającego bezpośredniemu wykonaniu.

Wszyscy obywatele UE mają prawo do pomocy konsularnej, jeżeli przebywają poza UE w państwie, w którym ich własny kraj nie jest reprezentowany. Obywatele UE mogą zwrócić się o pomoc do konsulatu lub ambasady któregośkolwiek innego kraju UE i uzyskać taką pomoc na takich samych warunkach jak obywatele tego kraju, jeżeli na przykład zostali aresztowani, mieli poważny wypadek lub utracili ważne dokumenty. Są również uprawnieni do pomocy w sytuacjach kryzysowych. W razie konieczności kraje UE muszą pomóc im w ewakuacji w taki sposób, jakby byli ich własnymi obywatelami. Obywatele UE mogą dowiedzieć się, czy ich kraj ma przedstawicielstwo w państwie, do którego wyjeżdżają, na [stronie internetowej Komisji Europejskiej poświęconej ochronie konsularnej](#).

Aristoteles z Grecji wyjechał służbowo do Bangladeszu i zgubił paszport. Ponieważ Grecja nie ma przedstawicielstwa w Bangladeszu, Aristoteles nie wiedział, do kogo ma się zwrócić. Sprawdził informacje na [stronie internetowej poświęconej ochronie konsularnej](#) i dowiedział się, że pomoc mu będą mogły przedstawić Danii, Włoch lub Niemiec w Dhace.

Przy zakupie towarów i usług w dowolnym miejscu w UE obywatelom przysługują prawa konsumentów dotyczące informacji o produkcie, okresu ważności gwarancji na produkt, możliwości żądania naprawy, wymiany lub zwrotu kosztów, zapłaty podatku VAT od zakupów za granicą oraz zakupu usług w innym kraju UE. Przepisy UE ułatwiają również dochodzenie wiarygodności w innym kraju UE.

Jean mieszka we Francji. Kupił rower w sklepie w Holandii, lecz nigdy go nie otrzymał. Jego konto bankowe zostało już

## Łatwiejszy dostęp do informacji

*Uruchomienie portalu „e-Sprawiedliwość” w 2010 r. było dopiero pierwszym krokiem w kierunku utworzenia wielojęzycznego internetowego punktu dostępu, który ułatwiłoby życie mieszkańcom, przedsiębiorstwom i osobom pracującym zawodowo w Europie.*

*Na portalu „e-Sprawiedliwość” można uzyskać informacje na temat wymiaru sprawiedliwości. Zapewnia on obywatelom łatwy dostęp do najnowszych informacji dotyczących ich praw w Unii Europejskiej i narzędzi rozwiązywania konfliktów na drodze sądowej lub pozasądowej. Jest on dostępny w 23 językach!*

<http://e-justice.europa.eu/>

obciążone. Na portalu „e-Sprawiedliwość” Jean znalazł wszystkie potrzebne informacje i formularze umożliwiające mu złożenie wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie drobnych roszczeń, które obejmuje roszczenia transgraniczne do kwoty 2 tys. euro.

Komisja Europejska proponuje podwyższenie wartości roszczeń podlegających europejskiemu postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń do 10 tys. euro, co sprawi, że korzystanie z tego narzędzia stanie się jeszcze łatwiejsze.

Przepisy europejskie chronią konsumentów wyjeżdżających na zorganizowane wakacje i zapewniają ochronę na przykład w razie zaprzestania działalności przez organizatora turystyki. Podróżni dokonujący rezerwacji na zorganizowane wakacje w UE mają prawo do otrzymania zwrotu zaliczek lub, jeżeli znajdują się już w miejscu wypoczynku, do transportu powrotnego.

W lipcu 2013 r. Komisja Europejska przedstawiła wniosek dotyczący unowocześnienia [dyrektywy UE z 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży](#), która stanowi podstawę ochrony zapewnianej turystom z UE. Gwarantuje ona pełną ochronę konsumentom dokonującym rezerwacji na zorganizowane wakacje, obejmujące kilka elementów, na przykład przelot, nocleg w hotelach lub wynajem samochodu. Ochrona obejmuje prawo do uzyskania wszystkich niezbędnych informacji przed podpisaniem umowy, co gwarantuje odpowiedzialność organizatora turystyki za świadczenie wszystkich usług w ramach danej podróży zorganizowanej oraz gwarancję powrotu do kraju w razie ogłoszenia przez niego upadłości.

Reformy te stanowią reakcję na gruntowną transformację rynku podróży: konsumenci coraz częściej sami organizują swoje wyjazdy, przede wszystkim korzystając z internetu, aktywnie dostosowując wakacje do swoich potrzeb, zamiast wybierać spośród zorganizowanych pakietów turystycznych oferowanych przez biura podróży.

Trudno stosować przepisy w dobie internetu, kiedy konsumenci coraz częściej rezerwują zindywidualizowane pakiety turystyczne on-line (albo u jednego sprzedawcy, albo u kilku handlowo powiązanych sprzedawców), co sprawia, że konsumenci nie mają pewności, czy mogą liczyć na ochronę, a przedsiębiorcy nie mają jasności co do swoich obowiązków. W związku z tym aktualizacja przepisów z 1990 r. zasadniczo polega na dostosowaniu dyrektywy w sprawie zorganizowanych podróży do warunków współczesności. Oznacza to, że dodatkowe 120 mln konsumentów, którzy wykupują te zindywidualizowane usługi turystyczne, również będzie objętych ochroną na podstawie dyrektywy.



*Rezerwując wycieczkę zagraniczną, możesz polegać na ogólnoeuropejskiej ochronie konsumentów*

Zaproponowane reformy zwiększą przejrzystość i poprawią ochronę konsumentów w razie problemów. Korzyści odnoszą również przedsiębiorstwa, jako że reformy spowodują zniesienie nieaktualnych wymogów informacyjnych, takich jak konieczność ponownego drukowania broszur, i zapewnią transgraniczne uznawanie krajowych systemów ochrony na wypadek ogłoszenia upadłości.

Podróżujący korzystający z pakietów turystycznych mają prawo do uzyskania istotnych informacji i pomocy. Jeżeli na przykład hotel, w którym zorganizowano nocleg, nie odpowiada standardowi gwarantowanemu przez organizatora turystyki, turysta może wystąpić o odszkodowanie. W Unii Europejskiej co roku sprzedaje się około 118 mln pakietów usług związanych ze zorganizowanymi wakacjami.

Rezerwując wakacje, David i Maria zdecydowali się na wycieczkę typu „all-inclusive” nad Morzem Śródziemnym. Kiedy przyjechali do hotelu, odkryli, że w łazience nie ma wody. Złożyli skargę w recepcji i poprosili o zmianę pokoju, lecz pracownik recepcji wyjaśnił, że nie ma już wolnych pokoi, a problemu braku wody nie można rozwiązać. Ponieważ David i Maria dokonali rezerwacji na zorganizowane wakacje, byli chronieni przepisami UE dotyczącymi zorganizowanych podróży, a organizator turystyki miał obowiązek rozwiązania problemu. Davidowi i Marii zapewniono pokój w innym hotelu, mogli się więc oni cieszyć swoimi słonecznymi wakacjami.

## Sprawozdania na temat obywatelstwa UE

W 2010 r. Komisja Europejska opublikowała pierwsze sprawozdanie na temat obywatelstwa UE, w którym zaproponowała konkretne środki służące ułatwieniu obywatelom UE korzystania z ich praw w innych krajach UE. Dotyczyło to zawierania małżeństw, zakupu nieruchomości mieszkalnej, aktywnego uczestnictwa w polityce, nauki, pracy, korzystania z opieki medycznej itd. W sprawozdaniu z 2010 r. określono 25 konkretnych działań mających na celu ułatwienie życia obywatelom europejskim.

W 2013 r. Komisja opublikowała drugie sprawozdanie na temat obywatelstwa UE, w którym przedstawiła postępy osiągnięte w realizacji tych 25 działań.

### KONKRETNE USPRAWNIENIA W ŻYCIU OBYWATELI:

- Ułatwienie obiegu dokumentów urzędowych. W kwietniu 2013 r. Komisja Europejska zaproponowała, aby ani

- w przypadku obywateli, ani w przypadku przedsiębiorstw nie trzeba już było przedstawiać kosztownych „uwierzytelnionych” wersji lub „poświadczonych” tłumaczeń dokumentów urzędowych, na przykład przy rejestracji nieruchomości mieszkalnej lub przedsiębiorstwa, zawieraniu związku małżeńskiego lub występowaniu o kartę pobytu. Zniesienie tych wymogów pozwoli obywatelom i przedsiębiorstwom w UE zaoszczędzić do 330 mln euro, nie licząc zaoszczędzonego czasu i braku niedogodności.
- Ograniczenie biurokracji w przypadku 3,5 mln osób rejestrujących co roku samochód w innym kraju UE. Spowodowało to oszczędności rzędu przynajmniej 1,5 mld euro rocznie dla przedsiębiorstw, obywateli i organów rejestrujących.
- Szybkie i tanie rozwiązania dotyczące pozasądowego rozstrzygnięcia sporów z przedsiębiorcami w UE, umożliwiające konsumentom zaoszczędzenie około 22,5 mld euro rocznie w skali europejskiej.
- Zapewnienie obywatelom przystępnych informacji na temat ich praw za pomocą portalu Twoja Europa i serwisu Europe Direct.

W sprawozdaniu na temat obywatelstwa UE z 2013 r. Komisja Europejska zaproponowała podjęcie dodatkowych działań w oparciu o pozytywne rezultaty osiągnięte w latach poprzednich.

W nowym sprawozdaniu przedstawiono dwanaście konkretnych działań dotyczących sześciu kluczowych obszarów:

- usunięcie przeszkód dla osób pracujących i odbywających staże w innych krajach UE;
- ograniczenie biurokracji;
- ochrona osób wymagających szczególnej troski;
- usunięcie barier w dokonywaniu zakupów transgranicznych;
- udzielanie lepszych informacji na temat UE;
- wspieranie udziału obywateli w życiu demokratycznym.

Te dwanaście nowych działań miało na celu wzmocnienie praw obywateli UE:

1. Dążenie do wydłużenia czasu przeniesienia zasiłków dla bezrobotnych na okres dłuższy niż obowiązkowe trzy miesiące w celu ułatwienia obywatelom poszukiwania pracy w innym kraju UE.

2. Opracowanie ram jakości dla staży i unowocześnienie europejskiej sieci służb zatrudnienia EURES.
3. Praca nad rozwiązaniami mającymi na celu usunięcie przeszkód napotykanymi przez obywateli UE w związku z dowodami tożsamości i dokumentami pobytowymi wydawanymi przez państwa członkowskie, w tym opracowanie fakultatywnych, jednolitych dokumentów europejskich.
4. Ułatwienie obywatelom UE podróżującym za granicę lub prowadzącym działalność transgraniczną rozwiązywania problemów związanych z różnymi przepisami podatkowymi, a w szczególności unikania podwójnego opodatkowania.
5. Uproszczenie procedury uznawania świadectw przydatności do ruchu drogowego, a tym samym ułatwienie obywatelom UE przemieszczania się do innych krajów UE samochodem i zwiększenie bezpieczeństwa w tym zakresie.
6. Wspieranie opracowania wzajemnie uznawanej unijnej legitymacji dla osób niepełnosprawnych w celu zapewnienia równego dostępu w UE do niektórych szczególnych świadczeń (głównie w obszarach transportu, turystyki, kultury i rozrywki).
7. Skuteczniejsze zagwarantowanie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w procesie karnym, z uwzględnieniem szczególnej sytuacji dzieci i osób wymagających szczególnego traktowania.
8. Przegląd europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń w celu ułatwienia rozstrzygnięcia sporów dotyczących zakupów dokonanych w innym kraju UE.
9. Opracowanie modelu przedstawiania najważniejszych wymogów w internecie w celu umożliwienia wyraźniejszego i łatwiejszego porównywania informacji dotyczących produktów cyfrowych.
10. Podjęcie działań mających na celu zapewnienie lokalnym organom administracji narzędzi umożliwiających pełne zrozumienie praw obywateli UE w zakresie swobodnego przemieszczania się.
11. Udostępnienie przystępnych wskazówek w portalu Europa, aby uprościć i ułatwić obywatelom znalezienie informacji, do kogo powinni się zwrócić w kwestii swoich praw.
12. Komisja:
  - będzie promować podnoszenie wiedzy obywateli UE na temat praw wynikających z obywatelstwa UE. Ma w tym pomóc podręcznik przedstawiający te prawa jasnym i prostym językiem;
  - zaproponuje konstruktywne metody umożliwiające obywatelom UE mieszkającym w innym kraju UE zachowanie ich praw do głosowania w wyborach krajowych w ich ojczystym kraju;
  - zbada sposoby umocnienia i rozwinięcia europejskiej przestrzeni publicznej w oparciu o istniejące struktury krajowe i europejskie, aby zlikwidować problem obecnego rozdrobnienia opinii publicznej w związku z istnieniem granic państwowych.

Sprawozdanie na temat obywatelstwa UE z 2013 r. stanowiło główny element Europejskiego Roku Obywateli, którym był rok 2013. Opierało się na informacjach udzielonych przez

obywateli, zebranych w ramach zakrojonych na szeroką skalę **konsultacji społecznych** przeprowadzonych za pomocą kwestionariusza internetowego, badań Eurobarometru dotyczących **obywatelstwa UE i praw wyborczych**, konferencji zainteresowanych stron z udziałem społeczeństwa obywatelskiego i innych instytucji, spotkań ekspertów i tzw. dialogów obywatelskich. Sprawozdanie to służyło jako wkład w debaty odbywające się w Europejskim Roku Obywateli przed wyborami europejskimi w 2014 r.

## Przedsiębiorstwa

Poniższe przykłady osiągnięć w obszarze wymiaru sprawiedliwości na rzecz wzrostu pokazują wpływ tej polityki na poprawę codziennego funkcjonowania przedsiębiorstw.

Współpraca sądowa między krajami UE w sprawach cywilnych i handlowych stanowi prawną podstawę koncepcji jednolitego rynku UE. Obecne prawodawstwo UE ustanawia wspólne przepisy UE dotyczące jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych, a tym samym precyzuje, który sąd jest właściwy w sporach transgranicznych. Dotyczy to również przepisów UE stanowiących o tym, które prawo ma zastosowanie w takich sporach, i ułatwiających wykonanie orzeczeń wydanych przez sądy w jednym kraju UE w innym kraju UE. Począwszy od 2015 r., reformy istniejących przepisów pozwolą przedsiębiorstwom – zwłaszcza małym i średnim – zaoszczędzić czas i pieniądze, ponieważ każde orzeczenie wydane w jednym kraju UE będzie automatycznie uznane i wykonane w każdym innym kraju UE.

**Przedsiębiorstwo mające siedzibę we Francji zawiera umowę o usługę budowlaną z przedsiębiorstwem mającym siedzibę w Polsce. W umowie tej strony postanawiają, że do rozstrzygnięcia sporów wynikających z umowy właściwe są sądy w Warszawie. Przepisy UE zapewniają poszanowanie orzeczenia warszawskiego sądu, nawet jeśli budynek ma zostać wzniesiony na przykład w Paryżu, a orzeczenie wydane przez sąd polski zostanie automatycznie uznane i wykonane w każdym miejscu w UE, także we Francji.**

Aby umożliwić sprawne funkcjonowanie jednolitego rynku, procedury europejskie ułatwiają transgraniczne dochodzenie wierzytelności. Europejski nakaz zapłaty obejmuje transgraniczne roszczenia pieniężne w sprawach cywilnych i handlowych, upraszcza procedury i przyspiesza cały proces, zmniejszając jednocześnie koszty postępowania. Europejski nakaz zapłaty jest uznawany i wykonywany we wszystkich krajach Unii Europejskiej z wyjątkiem Danii bez konieczności stwierdzenia wykonalności.

**Austriackie przedsiębiorstwo bukmacherskie współpracowało z przedsiębiorstwem włoskim, które inkasowało stawki zakładów od lokalnych włoskich punktów przyjmujących zakłady i przekazywało pieniądze przedsiębiorstwu austriackiemu. Po ustaniu stosunku umownego przedsiębiorstwo austriackie zdało sobie sprawę z tego, że przedsiębiorstwo włoskie jest mu nadal winne znaczną sumę pieniędzy. Przedsiębiorstwo austriackie wniosło powództwo do sądu austriackiego, który w ciągu zaledwie kilku miesięcy wydał europejski nakaz zapłaty, który został automatycznie uznany i wykonany we Włoszech.**



Przepisy UE dotyczące nieuczciwych praktyk handlowych mają na celu zapewnienie, promowanie i ochronę uczciwej konkurencji. Przepisy UE gwarantują, że konsumenci nie są wprowadzani w błąd ani narażani na agresywne praktyki marketingowe, a oświadczenia przedsiębiorców w UE są zrozumiałe, zgodne z prawdą i uzasadnione. Przepisy te zapewniają harmonizację i wzajemne uznawanie między państwami, co likwiduje bariery na rynku wewnętrznym. Przedsiębiorstwa mogą reklamować i sprzedawać produkty i usługi wszystkim konsumentom w UE w taki sam sposób, w jaki robią to w przypadku konsumentów krajowych.

Przepisy UE dotyczące transgranicznych postępowań upadłościowych zostały unowocześnione, aby ułatwić ratowanie zagrożonych przedsiębiorstw działających w różnych państwach członkowskich. W 2013 r. Komisja Europejska zaleciła państwom członkowskim zreformowanie ich przepisów dotyczących postępowania upadłościowego, aby przedsiębiorstwa mogły zacząć rozwiązywać swoje problemy finansowe na wczesnym etapie, a upadłe przedsiębiorstwa mogły skrócić proces umarzania zadłużenia, zyskując tym samym drugą szansę.

Komisja wspiera także dobrowolne inicjatywy promujące zarządzanie różnorodnością w przedsiębiorstwach, w szczególności Kartę różnorodności. Karta różnorodności to krótki dokument podpisywany dobrowolnie przez przedsiębiorstwa lub instytucje publiczne. Określa ona środki, które zostaną podjęte, aby promować różnorodność i równość szans w miejscu pracy, niezależnie od rasy, pochodzenia etnicznego, orientacji seksualnej, płci, wieku, niepełnosprawności i religii. Ponad 7100 przedsiębiorstw, organów publicznych i organizacji pozarządowych, zatrudniających łącznie ponad 13,6 mln osób, podpisało 13 krajowych kart różnorodności ustanowionych dotychczas w całej UE.

W 2014 r. przyjęto dyrektywę w sprawie ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże spółki oraz grupy. Dane przedsiębiorstwa będą musiały przedstawiać informacje na temat ich polityk, ryzyka i wyników w odniesieniu do kwestii środowiskowych, aspektów społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka, zapobiegania korupcji i przekupstwu oraz różnorodności w zarządach. Nowe przepisy będą miały zastosowanie tylko do dużych przedsiębiorstw zatrudniających ponad 500 osób.

**Małe przedsiębiorstwo mające siedzibę w Irlandii specjalizuje się w naturalnych kosmetykach domowego wyrobu, które są szczególnie popularne wśród turystów francuskich i niemieckich. Turyści ci często proszą o przesłanie większej liczby produktów pocztą. Dyrektorka firmy chciała reklamować i sprzedawać produkty bezpośrednio we Francji i w Niemczech i być może rozbudować w tym celu stronę internetową – lecz nie znając przepisów krajowych obowiązujących w tych krajach, obawiała się potencjalnych problemów prawnych. Dzięki przepisom UE przedsiębiorstwa każdej wielkości mogą przeznaczać mniej środków na porady prawne dotyczące przestrzegania nieznanych przepisów w zakresie reklamy i sprzedaży i są w stanie sprzedawać swoje produkty w całej Europie.**



© Sebastian Duda/Fotolia

*Potrzebujemy skutecznych procedur prawnych, aby umożliwić rozwój przedsiębiorstw.*

## Poprawa życia obywateli pochodzenia romskiego w Europie

Romowie – największa europejska mniejszość etniczna – są obecni w Europie od kilkuset lat, jednak często spotykają się z uprzedzeniami, nietolerancją, dyskryminacją i wykluczeniem.

Romowie w Europie żyją w znacznie gorszych warunkach społeczno-ekonomicznych niż pozostała część ludności. Na przykład:

- Jedyne 42 proc. dzieci romskich kończy szkołę podstawową, podczas gdy średnia w UE wynosi 97,5 proc.
- Romowie zmagają się z niższą stopą zatrudnienia i wyższym wskaźnikiem dyskryminacji.
- Często nie mają dostępu do podstawowych usług, takich jak dostęp do bieżącej wody lub energii elektrycznej.
- Średnia długość życia Romów wynosi o 10 lat mniej niż średnia długość życia w UE.

Kraje UE i instytucje europejskie ponoszą wspólną odpowiedzialność za zwiększenie włączenia społecznego Romów i zapewnienie ich ściślejszej integracji za pomocą wszystkich odpowiednich instrumentów i strategii politycznych, za które odpowiadają. Od 2011 r. unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji Romów, które obowiązują do 2020 r., pomagają państwom członkowskim doprowadzić do konkretnej zmiany życia ludności romskiej.

Co roku Komisja monitoruje postępy w realizacji wszystkich krajowych strategii integracji Romów przyjętych w unijnych ramach.

Ponadto w grudniu 2013 r. wszystkie państwa członkowskie zobowiązały się, w zaleceniu Rady, do podjęcia skutecznych środków na rzecz integracji Romów, aby przyspieszyć zmianę ich sytuacji. Obejmują one środki polityczne w obszarze edukacji, dostępu do opieki zdrowotnej i zakwaterowania, a także środki w obszarze zapobiegania dyskryminacji, ochrony romskich dzieci i kobiet, wzmocnienia pozycji podmiotów lokalnych i współpracy transnarodowej. W zaleceniu tym dodano także nowy instrument do istniejących rozwiązań prawnych i politycznych, a co najważniejsze, zalecenie to stanowi poważne i jednolite zobowiązanie polityczne państw członkowskich do zwiększenia i wzmocnienia wysiłków na rzecz osiągnięcia rzeczywistej poprawy.



Dokonana przez Komisję w 2014 r. ocena postępów w poprawie sytuacji Romów potwierdziła potrzebę kontynuowania wysiłków w celu zwiększenia skali zmian. Wyzwania, z którymi trzeba się zmierzyć, to m.in. uporczywa segregacja Romskich dzieci w szkołach/klasach specjalnych, brak systematycznych środków na rzecz zwiększania uczestnictwa Romów w rynku pracy, brak podstawowego ubezpieczenia zdrowotnego dla wszystkich obywateli w wielu państwach członkowskich oraz gettoizacja w miastach i segregacja na wsi. Reagując na te wyzwania, polityki głównego nurtu powinny także dążyć do większego włączenia Romów i lepiej odpowiadać na ich potrzeby.

Na europejskim szczycie poświęconym ludności romskiej, który odbył się w Brukseli 4 kwietnia 2014 r., krajowi i unijni decydenci wysokiego szczebla przyznali, że władze lokalne i regionalne również powinny mieć większe możliwości działania i odgrywać większą rolę w integracji Romów.

Wzmocnienie pozycji lokalnych podmiotów, a także ustanowienie krajowych punktów kontaktowych poświęconych Romom to niezbędne warunki sukcesu strategii integracji Romów w państwach członkowskich.

## Korzyści wynikające z integracji

*Romowie stanowią coraz większą część ludności w wieku produkcyjnym, a ich średni wiek wynosi 25 lat, podczas gdy średnia w UE to 40 lat. Z badania przeprowadzonego przez Bank Światowy wynika, że pełna integracja Romów mogłaby przynieść korzyści gospodarcze wynoszące około 0,5 mld euro rocznie dzięki zwiększeniu wydajności, zmniejszeniu wydatków na opiekę społeczną i zwiększeniu dochodów podatkowych.*

## Perspektywy: wzmocnianie roli obywateli i wspieranie wzrostu

Poprawa codziennego życia obywateli jest trwającym procesem. W sprawozdaniach na temat obywatelstwa UE określa się konkretne działania mające na celu usunięcie pozostałych przeszkód w tworzeniu europejskiej przestrzeni sprawiedliwości. Należy rozwiązać problem niepotrzebnych przeszkód biurokratycznych utrudniających swobodny przepływ w obrębie jednolitego rynku. W tym celu UE zaproponowała na przykład uproszczenie procedur transgranicznego przepływu dokumentów stanu cywilnego. UE będzie wzmocniać prawa osób podejrzanych lub oskarżonych. UE poświęca szczególną uwagę słabszym grupom społecznym i będzie wspierać kraje UE w ich wysiłkach na rzecz zwiększenia społecznej i gospodarczej integracji Romów.

Zaufanie konsumentów jest kluczowym czynnikiem warunkującym pobudzenie popytu i przywrócenie wzrostu gospodarczego. Ogólna strategia konsumencka Komisji, określona w Europejskim programie na rzecz konsumentów, pokazuje, w jaki sposób prawa konsumentów pomagają w utrzymaniu tego zaufania. Zachęcając konsumentów

i przedsiębiorstwa do korzystania z najnowszych osiągnięć technologii cyfrowych, UE zapewni jednocześnie ochronę danych osobowych w internecie. Reforma prawa w zakresie ochrony danych zmniejszy obciążenie przedsiębiorstw i ograniczy biurokrację związaną z ich działalnością, likwidując obecną mozaikę prawną i zapewniając jasny zbiór przepisów prawnych. UE dąży do dalszej poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej, proponując wdrożenie alternatywnych metod rozwiązywania sporów między przedsiębiorstwami, uwzględniając problem wprowadzającej w błąd i nieuczciwej reklamy porównawczej oraz unowocześniając przepisy dotyczące niewypłacalności. UE proponuje poprawę skuteczności odzyskiwania mienia pochodzącego z działalności przestępczej, zwiększenie sankcji za fałszowanie euro i ochronę interesów finansowych UE za pomocą środków prawa karnego. Przyszła Prokuratura Europejska będzie dążyć do zapewnienia skutecznego i efektywnego dochodzenia i ścigania przestępstw w całej UE, aby nadużycia wobec budżetu UE nie pozostawały bezkarne. Kontynuując wysiłki na rzecz zwalczania nielegalnego handlu

narkotykami, UE określi definicje przestępstw oraz kary za nie, a także zajmie się problemem szybkiego pojawiania się nowych substancji psychoaktywnych.

Podstawowym celem jest poprawa skuteczności prawa UE w celu zaradzenia dyskryminacji i zapewnienie jego skutecznego stosowania we wszystkich krajach UE. UE stara się zapewnić wszystkim obywatelom rzeczywiste prawo do pełnego korzystania z jednolitego rynku, umożliwiając im życie i pracę bez narażenia na dyskryminację ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Z tego względu jednym z priorytetów w nadchodzących latach będzie przyjęcie wniosku ustawodawczego w sprawie lepszej ochrony przed dyskryminacją ze względu na niepełnosprawność, wiek, religię lub przekonania oraz orientację seksualną poza obszarem zatrudnienia i pracy. Przykładowo UE usiłuje zmniejszyć różnicę w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn oraz – w innym wniosku ustawodawczym oczekującym na przyjęcie – zwiększyć odsetek kobiet w zarządach spółek giełdowych, aby pomóc w rozbiciu „szklanego sufitu”, który uniemożliwia kobietom wykorzystanie ich potencjału zawodowego.

Jeżeli obywatele i przedsiębiorstwa mają w pełni korzystać z jednolitego rynku UE, potrzebują łatwego i równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości we wszystkich krajach. Potrzebne są przepisy ogólnounijne. Kraje UE zachęca się jednak także do zwiększenia skuteczności ich systemów sądowych oraz do przeprowadzenia niezbędnych reform sądowych w ramach programów naprawy gospodarczej, a tym samym do wniesienia wkładu w politykę w obszarze wymiaru sprawiedliwości sprzyjającego wzrostowi gospodarczemu.

Niezależność systemów wymiaru sprawiedliwości i poszanowanie zasady praworządności to dwie z podstawowych wartości, na których opiera się Unia Europejska. Praworządność i niezależność sądownictwa to podstawowe zasady UE, które muszą być przestrzegane przez wszystkie 28 państw członkowskich UE. Europejska przestrzeń sprawiedliwości opiera się na wzajemnym uznaniu

*Jednym z priorytetów UE jest wzmocnienie praw obywatelskich.*



i wzajemnym zaufaniu. Aby mogła funkcjonować prawidłowo, niezbędne jest zaufanie: zaufanie do systemów wymiaru sprawiedliwości i organów sądowych. Skuteczny i godny zaufania system wymiaru sprawiedliwości przyniesie korzyści gospodarcze. Pewność i zaufanie w stosunku do pełnego przestrzegania zasady praworządności oznacza pewność inwestycji w daną gospodarkę. W kontekście **Europejskiego semestru** Komisja Europejska dysponuje już wieloma instrumentami służącymi do pomiaru i analizy porównawczej osiągnięć gospodarczych i społecznych w danym państwie członkowskim lub do oceny efektywności administracji publicznej.

W 2013 r. UE opracowała nowe narzędzie – „unijną tablicę wyników wymiaru sprawiedliwości” – służące do promowania skutecznych systemów wymiaru sprawiedliwości w Unii Europejskiej, a tym samym do zwiększania wzrostu gospodarczego. Unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości zawiera obiektywne, wiarygodne i porównywalne dane dotyczące funkcjonowania systemów wymiaru sprawiedliwości w 28 państwach członkowskich UE. Poprawa jakości oraz zwiększenie niezależności i skuteczności systemów sądowych stanowi już część procesu koordynacji polityki gospodarczej UE w ramach europejskiego semestru, którego celem jest stworzenie podstaw umożliwiających powrót na ścieżkę wzrostu gospodarczego i tworzenie nowych miejsc pracy.

Unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2014 r. gromadzi dane z różnych źródeł. Większość danych jakościowych dostarcza Komisja Rady Europy ds. Oceny Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości, która zbiera dane z poszczególnych państw członkowskich. Tablica z 2014 r. przedstawia także wyniki dwóch badań pilotażowych, które dostarczają dalszych, dokładniejszych danych na temat długości postępowania sądowego w obszarze prawa konkurencji i prawa konsumentów, wyrażonych w dniach.

Główne ustalenia unijnej tablicy wyników wymiaru sprawiedliwości z 2014 r. są następujące:

Niektóre państwa członkowskie nadal mają problemy ze skutecznością swoich systemów wymiaru sprawiedliwości. Długotrwałe postępowania w sądach pierwszej instancji oraz niskie wskaźniki zakończonych spraw albo wysoka liczba spraw będących w toku wskazują na konieczność dalszej poprawy. Chociaż w niektórych państwach członkowskich (np. w Portugalii) przeprowadzono niedawno ambitne reformy, ich skutki nie są jeszcze widoczne w aktualnej tablicy wyników, ponieważ dane pochodzą głównie z 2012 r.

- W sądach poprawiła się dostępność narzędzi informatycznych, jednak nadal istnieje pole do poprawy, w szczególności jeżeli chodzi o ułatwianie kontaktów między sądami a obywatelami.

- Alternatywne metody rozwiązywania sporów są obecnie dostępne w niemal wszystkich państwach członkowskich, natomiast monitorowanie i ocena działań sądów istnieją w większości z nich.
- W niemal jednej trzeciej państw członkowskich uczestnictwo sędziów w ramach kształcenia ustawicznego w obszarze prawa UE wynosi ponad 50 proc. Kształcenie sędziów i innych przedstawicieli zawodów prawniczych, a także narzędzia informatyczne mają zasadnicze znaczenie dla skutecznego funkcjonowania europejskiej przestrzeni sprawiedliwości opartej na wzajemnym zaufaniu.
- W niektórych państwach członkowskich postrzeganie niezależności poprawiło się, natomiast w innych – pogorszyło.

Unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości stanowi wkład do semestru europejskiego, pomagając zidentyfikować te kwestie związane z wymiarem sprawiedliwości, które wymagają szczególnej uwagi. Wyniki tablicy z 2014 r. w obszarze wymiaru sprawiedliwości, wraz ze szczegółową oceną sytuacji w państwach członkowskich, uwzględniono w **zaleceniach dla poszczególnych krajów** dla dwunastu państw członkowskich (Bułgaria, Hiszpania, Włochy, Łotwa, Węgry, Malta, Polska, Rumunia, Słowenia, Słowacja, Chorwacja i Irlandia). Zalecenia te zostały zaaprobowane przez Radę Europejską w lipcu 2014 r. Następnym krokiem powinno być przyjęcie tych wytycznych politycznych przez państwa członkowskie jako część ich strategii stymulowania zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. Komisja opublikuje sprawozdanie z postępów w realizacji w 2015 r.

## Więcej informacji

- ▶ Pełne i aktualne informacje dotyczące wszystkich strategii politycznych w obszarze wymiaru sprawiedliwości: <http://ec.europa.eu/justice>
- ▶ Dołącz do nas na Facebooku: <http://www.facebook.com/EUJustice>
- ▶ Śledź nas na Twitterze: [http://twitter.com/EU\\_Justice](http://twitter.com/EU_Justice)
- ▶ Informacje dotyczące systemów wymiaru sprawiedliwości i lepszego dostępu do wymiaru sprawiedliwości w UE w 23 językach: <http://www.e-justice.eu>
- ▶ Informacje oraz dane adresowe konsulatów i ambasad krajów UE w państwach spoza UE: <http://ec.europa.eu/consularprotection>
- ▶ Pomoc i porady dla obywateli UE i ich rodzin w zakresie podróży, pracy i emerytury, edukacji, zdrowia, formalności związanych z pobytem, rejestracją pojazdów itp.: [http://europa.eu/youreurope/citizens/index\\_pl.htm](http://europa.eu/youreurope/citizens/index_pl.htm)
- ▶ Praktyczny przewodnik na temat prowadzenia przedsiębiorstwa w Europie: [http://europa.eu/youreurope/business/index\\_pl.htm](http://europa.eu/youreurope/business/index_pl.htm)
- ▶ Strona internetowa dla dzieci i młodzieży poświęcona prawom dziecka, zawierająca gry, filmy rysunkowe i filmy wideo oraz krótkie artykuły, z których można dowiedzieć się więcej na temat praw dziecka i sposobów ich ochrony przez UE: <http://ec.europa.eu/0-18>
- ▶ Masz pytanie na temat Unii Europejskiej? Pomoże ci serwis Europe Direct: 00 800 6 7 8 9 10 11 <http://europedirect.europa.eu>

